

برنامه نویسی با

C++

تالیف

John R. Hubbard

ترجمه

بهاره کاظمی (عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی تهران شرق)

بهرام رسولی – شهرام رضوی (اساتید دانشگاه جامع علمی کاربردی)

سرشناسه	: هابرد، جان رست، ۱۹۴۳ - م.
عنوان و نام پدیدآور	: برنامه نویسی با ++C/جان آر هابرت؛ ترجمه بهاره کاظمی، بهرام رسولی، شهرام رضوی.
وضعیت ویراست	: [ویراست ۲]
مشخصات نشر	: تهران: تایماز، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	: ۴۶۸ ص.: جدول؛ ۲۲×۲۹ سم.
شابک	: 978-600-7403-18-1
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: عنوان اصلی: Schaum's outline of theory and problems of programming with C++, c1996.
موضوع	: سی ++ (زبان برنامه نویسی کامپیوتر)
شناسه افزوده	: کاظمی، بهاره، ۱۳۶۵ -، مترجم
شناسه افزوده	: رسولی، بهرام، ۱۳۵۰ -، مترجم
شناسه افزوده	: رضوی، شهرام، ۱۳۴۷ -، مترجم
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۳ ۱۵۹۳س/ QAV۶/۷۲
رده بندی دیویی	: ۰۰۵/۱۳۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۴۹۱۰۷۰

انتشارات تایماز

برنامه نویسی با ++C

www.taymazbook.ir

ناشر :	تایماز
مولف :	John R. Hubbard
مترجم :	بهاره کاظمی - بهرام رسولی - شهرام رضوی
حروفچینی :	گروه فنی تایماز ۰۲۱-۶۶۴۰۲۷۴۴
مدیر اجرایی :	مجید باشعور
چاپ و صحافی :	تایماز
نوبت چاپ :	اول - ۱۳۹۵
شمارگان :	۵۰۰
قیمت :	
شابک :	۹۷۸-۶۰۰-۷۴۰۳-۱۸-۱

حق چاپ محفوظ و متعلق به انتشارات تایماز می باشد .

آدرس: تهران - خیابان انقلاب - خیابان فخررازی - خیابان وحید نظری غربی - پلاک ۸۵ - طبقه ۳
 تلفن: ۰۲۱-۶۶۴۰۲۷۴۴ موبایل: ۰۹۱۲۷۲۴۴۵۳۵ ایمیل: taymazpub@yahoo.com صندوق پستی:
 ۰۲۱-۶۶۹۷۲۰۵۴ تلگرام: ۰۹۱۴۴۰۹۹۷۵۸ taymazpub@gmail.com تهران ۱۳۱۴۵-۶۴۸

مقدمه مترجمین

امروزه انواع کامپیوترها پیشرفتهای چشمگیر و قابل ملاحظه ای در زمینه های مختلف علوم فنی، مهندسی و کاربردی نموده تا جایی که استفاده از آنها اجتناب ناپذیر بوده و لازم است جهت بهره برداری درست و بهینه، حداقل آشنایی با نرم افزار و سخت افزار آن داشته باشیم. از آنجا که برنامه های فراوانی به زبانهای مختلف نوشته شده و استفاده می شوند یادگیری حداقل یک زبان به عنوان زبان مرجع الزامی می باشد.

به همین دلیل بر آن شدیم تا کتاب حاضر را ترجمه نموده و در اختیار علاقه مندان بخصوص دانشجویان رشته های کامپیوتر و فناوری اطلاعات قرار دهیم.

مطالب این کتاب در رابطه با زبان C و ساختار و قالب دستورات آن بوده که به همراه مثالی در همان زمینه جهت تفهیم بهتر ارائه شده است و مرجع مناسبی جهت درس های برنامه سازی پیشرفته ۱ و ۲ و برنامه سازی سیستم می باشد.

امیدواریم مورد استفاده علاقمندان و خوانندگان گرامی قرار گیرد. مزید امتنان خواهد بود هرگونه کاستی و نقصی را از طریق انتشارات تایماز به مترجمین گوشزد فرمایید تا در چاپ های بعدی اعمال گردد.

با تشکر

فهرست مندرجات

۷	۱ برنامه نویسی مقدماتی با ++C
۷	۱.۱ آغاز به کار
۸	۲.۱ چند برنامه ساده
۱۰	۳.۱ عملگر خروجی
۱۰	۴.۱ کاراکترها و رشته‌ها
۱۱	۵.۱ متغیرها و اعلان آن‌ها
۱۲	۶.۱ نشانه‌های برنامه
۱۳	۷.۱ مقداردهی اولیه به متغیرها
۱۴	۸.۱ اشیاء، متغیرها و ثابت‌ها
۱۵	۹.۱ عملگر ورودی
۲۵	۲ نوع‌های اساسی
۲۵	۱.۲ نوع‌های داده‌های عددی
۲۶	۲.۲ نوع منطقی (boolean)
۲۶	۳.۲ نوع‌های شمارشی
۲۸	۴.۲ نوع‌های کاراکتری
۲۹	۵.۲ نوع‌های صحیح
۳۱	۶.۲ عملگرهای محاسباتی
۳۱	۷.۲ عملگرهای افزایشی و کاهشی
۳۲	۸.۲ عملگرهای تخصیص مرکب
۳۳	۹.۲ نوع‌های ممیز شناور
۳۶	۱۰.۲ تبادله نوع
۳۷	۱۱.۲ سرریز عددی
۳۹	۱۲.۲ خطای گرد کردن (Round off error)
۴۲	۱۳.۲ نمایش نماد علمی برای اعداد ممیز شناور

۴۳	..... حوزه‌ی (SCOPE)

۳ انتخاب

۴۹	..... دستور if	۱.۳
۵۰	..... دستور if..else	۲.۳
۵۱	..... کلمات کلیدی	۳.۳
۵۱	..... عملگرهای مقایسه‌ای	۴.۳
۵۳	..... بلوک دستورات	۵.۳
۵۵	..... شرط‌های مرکب	۶.۳
۵۶	..... اتصال کوتاه	۷.۳
۵۷	..... عبارات منطقی (boolean)	۸.۳
۵۸	..... دستورات انتخابی تودرتو	۹.۳
۶۱	..... ساختار else..if	۱۰.۳
۶۲	..... دستور switch	۱۱.۳
۶۴	..... عملگر شرطی	۱۲.۳

۴ تکرار

۷۷	..... دستور whlie	۱.۴
۷۹	..... به پایان رسیدن یک حلقه	۲.۴
۸۲	..... دستور do..while	۳.۴
۸۴	..... دستور for	۴.۴
۹۰	..... دستور break	۵.۴
۹۲	..... دستور continue	۶.۴
۹۳	..... دستور goto	۷.۴
۹۵	..... تولید اعداد شبه تصادفی	۸.۴

۵ توابع

۱۰۹	..... مقدمه	۱.۵
۱۰۹	..... توابع کتابخانه استاندارد C++	۲.۵
۱۱۲	..... توابع تعریف شده توسط کاربر	۳.۵
۱۱۳	..... تست کردن توابع	۴.۵
۱۱۵	..... تعریف و اعلان تابع	۵.۵
۱۱۷	..... متغیرها و توابع محلی	۶.۵
۱۱۹	..... توابع void	۷.۵
۱۲۱	..... توابع منطقی	۸.۵

۹.۵	توابع ورودی/ خروجی (I/O)	۱۲۴
۱۰.۵	فراخوانی به کمک ارجاع	۱۲۵
۱۱.۵	ارسال داده به تابع با ارجاع ثابت	۱۲۹
۱۲.۵	توابع Inline	۱۳۰
۱۳.۵	حوزه	۱۳۱
۱۴.۵	overloading	۱۳۲
۱۵.۵	تابع main()	۱۳۳
۱۶.۵	آرگومان‌های پیش فرض	۱۳۵

۶ آرایه‌ها ۱۵۳

۱.۶	مقدمه	۱۵۳
۲.۶	پردازش آرایه‌ها	۱۵۳
۳.۶	مقداردهی اولیه آرایه‌ها	۱۵۵
۴.۶	دسترسی به اندیسی بالاتر از اندیس آرایه	۱۵۷
۵.۶	ارسال یک آرایه به یک تابع	۱۵۹
۶.۶	جستجوی خطی	۱۶۱
۷.۶	الگوریتم مرتب سازی حبابی	۱۶۲
۸.۶	الگوریتم جستجوی باینری	۱۶۳
۹.۶	استفاده از آرایه‌هایی با نوع‌های شمارشی	۱۶۶
۱۰.۶	تعریف نوع	۱۶۷
۱۱.۶	آرایه‌های چند بعدی	۱۶۸

۷ اشاره‌گرها و مراجع ۱۸۹

۱.۷	عملگر مرجع	۱۸۹
۲.۷	مراجع	۱۹۰
۳.۷	اشاره‌گرها	۱۹۲
۴.۷	عملگر غیرارجاعی	۱۹۳
۵.۷	انواع مشتق شده	۱۹۵
۶.۷	اشیاء و LVALUE ها	۱۹۶
۷.۷	بازگشت یک ارجاع	۱۹۷
۸.۷	آرایه‌ها و اشاره‌گرها	۱۹۸
۹.۷	آرایه‌های پویا	۲۰۳
۱۰.۷	استفاده از const با اشاره‌گرها	۲۰۵
۱۱.۷	آرایه‌هایی از اشاره‌گرها و اشاره‌گرهایی به آرایه‌ها	۲۰۵

۱۲.۷	اشاره‌گرهایی به اشاره‌گرها	۲۰۶
۱۳.۷	اشاره‌گرهایی به توابع	۲۰۶
۱۴.۷	void، NULL و NUL	۲۰۷

۸ C-String		۲۲۱
۱.۸	مقدمه	۲۲۱
۲.۸	مروری بر اشاره‌گرها	۲۲۱
۳.۸	C-STRINGS	۲۲۳
۴.۸	String I/O	۲۲۴
۵.۸	برخی از توابع عضو cin	۲۲۶
۶.۸	توابع استاندارد کاراکتر c	۲۲۹
۷.۸	رشته‌ای از آرایه‌ها	۲۳۰
۸.۸	توابع استاندارد رشته C	۲۳۲

۹ رشته‌های استاندارد C		۲۵۵
۱.۹	مقدمه	۲۵۵
۲.۹	فرمت (قالب) ورودی	۲۵۵
۳.۹	ورودی فرمت نشده	۲۵۷
۴.۹	استاندارد نوع رشته C++	۲۵۸
۵.۹	فایل‌ها	۲۶۰
۶.۹	جریان‌های رشته	۲۶۲

۱۰ کلاس‌ها		۲۷۷
۱.۱۰	مقدمه	۲۷۷
۲.۱۰	تعریف کلاس	۲۷۷
۳.۱۰	سازنده	۲۸۰
۴.۱۰	لیست‌های اضافی ساختار	۲۸۲
۵.۱۰	تابع دسترسی	۲۸۳
۶.۱۰	تابع‌های عناصر private	۲۸۴
۷.۱۰	ساختار کپی	۲۸۵
۸.۱۰	عامل تخریب کلاس	۲۸۸
۹.۱۰	اشیاء ثابت	۲۸۹
۱۰.۱۰	ساختارها	۲۸۹
۱۱.۱۰	اشاره‌گرها به اشیاء	۲۹۰
۱۲.۱۰	عناصر داده‌ای ایستا	۲۹۱

۲۹۴	۱۳.۱۰ عناصر تابعی static .....

۱۱ اورلودکردن عملگرها ۳۰۳

۳۰۳	۱.۱۱ بارگذاری عملگر انتساب .....
۳۰۳	۲.۱۱ اضافه کردن عملگر انتساب به کلاس Ratio .....
۳۰۳	۳.۱۱ اشاره گر this .....
۳۰۵	۴.۱۱ اپراتورهای حسابی با بار اضافی .....
۳۰۷	۵.۱۱ بارگذاری بیش از حد عملگرهای تخصیص حسابی .....
۳۰۸	۶.۱۱ بار گذاری بیش از حد عملگرهای رابطه‌ای .....
۳۰۹	۷.۱۱ بارگذاری پیش از حد عملگرهای stream(جریان) .....
۳۱۱	۸.۱۱ عملگرهای تبدیل .....
۳۱۲	۹.۱۱ بارگذاری بیش از حد عملگرهای صعودی و نزولی .....
۳۱۴	۱۰.۱۱ بارگذاری بیش از حد عملگر اندیس پایین .....

۱۲ ترکیب و وراثت ۳۲۳

۳۲۳	۱.۱۲ مقدمه .....
۳۲۳	۲.۱۲ ترکیب .....
۳۲۶	۳.۱۲ وراثت .....
۳۲۷	۴.۱۲ اعضاء کلاس حفاظت شده protected .....
۳۲۹	۵.۱۲ اضافه بارگذاری و اعضاء به ارث رسیده شده .....
۳۳۳	۶.۱۲ دسترسی privateنسبت به دسترسی protected .....
۳۳۳	۷.۱۲ چندریختی و توابع virtual .....
۳۳۷	۸.۱۲ مخرب‌های مجازی .....
۳۳۹	۹.۱۲ کلاس‌های مبنای انتزاعی .....
۳۴۲	۱۰.۱۲ برنامه‌نویسی شی‌گرا .....

۱۳ قالب‌ها و تکرار کننده‌ها ۳۵۳

۳۵۳	۱.۱۳ مقدمه .....
۳۵۳	۲.۱۳ قالب‌های تابع .....
۳۵۵	۳.۱۳ قالب‌های کلاس .....
۳۵۸	۴.۱۳ کلاس‌های کانتینر (Container) .....
۳۶۰	۵.۱۳ قالب‌های زیر کلاس .....
۳۶۱	۶.۱۳ ارسال کلاس قالب به پارامترهای قالب .....
۳۶۳	۷.۱۳ یک قالب کلاس برای لیست‌های پیوندی .....
۳۶۷	۸.۱۳ کلاسهای تکرار کننده .....

۱۴ بردارهای استاندارد در C++

۳۸۳	۱.۱۴ مقدمه
۳۸۳	۲.۱۴ تکرار کننده‌ها در بردارها
۳۸۵	۳.۱۴ تخصیص بردارها (واگذاری)
۳۸۶	۴.۱۴ توابع erase() و insert()
۳۸۸	۵.۱۴ تابع find()
۳۹۰	۶.۱۴ قالب کلاس‌های برداری استاندارد C++
۳۹۱	۷.۱۴ بررسی دامنه (محدوده)

۱۵ کلاس‌های کانتینر

۳۹۹	۱.۱۵ استانداردهای ANSI/ISO در C++
۳۹۹	۲.۱۵ قالب‌های کتابخانه‌ای استاندارد
۳۹۹	۳.۱۵ قالب‌های کلاس‌های کانتینر استاندارد C++
۴۰۰	۴.۱۵ الگوریتم‌های عمومی استاندارد C++
۴۰۱	۵.۱۵ فایل‌های هدر (Header)

پیوست‌ها

پیوست A : Character Codes

۴۰۳	Unicode

پیوست B : لغات کلیدی استاندارد C++

پیوست C : عملگرهای استاندارد C++

پیوست D : محتوای کلاس‌های استاندارد C++

۴۱۰	۱.D قالب کلاس vector
۴۱۲	۲.D قالب کلاس deque
۴۱۴	۳.D الگوی کلاس stack
۴۱۴	۴.D الگوی کلاس queue
۴۲۰	۵.D الگوی کلاس priority-queue
۴۲۱	۶.D قالب کلاس List
۴۲۱	۷.D قالب کلاس map
۴۲۲	۸.D قالب کلاس set

پیوست E : الگوریتم عمومی استاندارد C++

پیوست F : کتابخانه استاندارد C

پیوست G : اعداد هگزادسیمال